

TRASHËGIMIA KULTURORE NË

FO KU S.

TRASHËGIMIA KULTURORE NË SHqipëri

TRASHËGIMIA
KULTURORE NË **FO
KU
S.**

BOTIMI I TEKSTEVE BURIMORE
MBI PRAKTIKAT E RUAJTJES DHE
MENAXHIMIT TË TRASHËGIMISË
KULTURORE NË GJUHËN SHQIPE

Titulli: “Trashëgimia Kulturore në Fokus: Botimi i teksteve burimore mbi praktikat e ruajtjes dhe menaxhimit të trashëgimisë kulturore në gjuhën shqipe”

Botimi është mundësuar nga “Trashëgimia Kulturore pa Kufij Shqipëri” (Cultural Heritage without Borders Albania (CHwB Albania) me mbështetjen financiare të Suedisë nëpërmjet Agjencisë Ndërkombëtare për Zhvillim.

Përkthimet nga origjinali: Të ndryshëm referuar në çdo dokument përkatësisht

Redaktoi: Boiken Abazi

Parathënie për botimin nga: Elena Mamani, Lorenc Bejko dhe Boiken Abazi

Koordinoi procesin e përkthimeve dhe publikimit:

Elena Mamani, Regina Vathi, Pezana Rexha

Foto: © Bjori Thana, Regina Vathi

Dizajni: Ina (Hina) Shkëmbi, Joniz Osmanagaj

© CHwB Albania © ICOMOS Albania

Viti i botimit: 2023

196 f.: me foto ; 21 x 21 cm

ISBN: 9789928801081

1.Pasuria kulturore 2.Ruajtja dhe restaurimi 3.Menaxhimi 4.Shqipëri

904 :72 .03(496.5)

Shtëpia Botuese: “Graphic Line-01”

This work is distributed under the Creative Commons BY-NC-ND 4.0 licence, which enables re-users to copy and distribute the material in any medium or format in non-adapted form only, for non-commercial purposes only, and only so long as attribution is given to the creator.

Ky botim publikohet bazuar në licencën nga “Creative Commons BY-NC-ND 4.0”, e cila u mundëson ripërdoruesve të kopjojnë dhe shpërndajnë materialin në çdo mënyrë komunikimi ose format, por vetëm duke mos kryer përshtatje të formës, duke mos e përdorur për qëllime tregtare, si dhe për aq kohë sa i jepet krijuesit atributi përkatës.

DOKUMENTI I NARËS MBI AUTENTICITETIN

Dokumenti u hartua nga 35 pjesëmarrësit në Konferencën e Narës mbi Autenticitetin në lidhje me Konventën e Trashëgimisë Botërore, mbajtur në Nara, Japoni, nga 1-6 nëntor 1993.

UNESCO, ICCROM, ICOMOS

Përkthyer nga: Lorenc Bejko.

Redaktuar nga: Boiken Abazi.

Versioni original ©UNESCO ©ICCROM ©ICOMOS. Ky përkthim nuk është përkthim zyrtar i UNESCO-s, ICCROM-it dhe ICOMOS-it. Ky përkthim në gjuhën shqipe botohet me lejen e tyre, por nën përgjegjësinë e vetme të përkthyesit/botuesit.

PARATHËNIE

1. Ne, ekspertët e mbledhur në Nara, Japoni, dëshirojmë të falënderojmë zemërgjerësinë dhe guximin intelektual të autoriteteve japoneze në organizimin e këtij forumi të nevojshëm, në të cilin ne mundëm të sfidonim mënyrën konvencionale të të menduarit në fushën e konservimit, si dhe të debatohim rreth mënyrave dhe mundësive për zgjerimin e horizonteve tona për të rritur respektin kundrejt larmisë kulturore dhe larmisë së trashëgimisë në praktikën e konservimit.
2. Gjithashtu, ne duam të nënvizojmë vlerat e kuadrit të diskutimit që u zhvillua nga dëshira e Komitetit të Trashëgimisë Botërore për të zbatuar analizën e autenticitetit në mënyra të cilat respektojnë plotësisht vlerat shoqërore dhe kulturore të të gjitha shoqërive gjatë shqyrtimit të vlerave të jashtëzakonshme universale të pasurive kulturore të propozuara për anëtarësim në Listën e Trashëgimisë Botërore.
3. Dokumenti i Narës mbi Autenticitetin është përpiluar në frymën e Kartës së Venecias, 1964, dhe mbështetet mbi të duke e zgjeruar në përputhje me shtrirjen e zgjeruar të shqetësimeve që kanë të bëjnë me fushën e trashëgimisë kulturore, si dhe interesat e ndryshme të botës sonë bashkëkohore.
4. Në një botë e cila gjithnjë e më shumë është subjekt i forcave të globalizimit dhe homogjenizimit, në të cilën kërkimi për identitet kulturor nganjëherë zhvillohet nëpërmjet nacionalizmit agresiv dhe shtypjes së kulturës së minoriteteve, kontributi thelbësor i autenticitetit në praktikën e konservimit është qartësimi dhe ndriçimi i kujtesës kolektive të njerëzimit.

LARMIA KULTURORE DHE LARMIA E TRASHËGIMISË

5. Larmia e kulturave dhe e trashëgimisë në botën tonë është një burim i pazëvendësueshëm i pasurisë shpirtërore dhe intelektuale për gjithë njerëzimin. Në botën tonë, mbrojtja dhe përmirësimi i larmisë kulturore dhe i larmisë së trashëgimisë duhet të reklamohet në mënyrë aktive si një aspekt thelbësor i zhvillimit njerëzor.
6. Larmia e trashëgimisë kulturore ekziston në kohë dhe në hapësirë, dhe kërkon respekt ndaj kulturave të tjera si dhe ndaj të gjitha aspekteve të sistemit të tyre të besimit. Në rastet kur vlerat kulturore duket se janë në

konflikt, respekti i larmisë kulturore kërkon njohjen e legjitimitetit të vlerave kulturore të të gjitha palëve.

7. Të gjitha kulturat dhe shoqëritë janë të rrënjësura në forma dhe mënyra të veçanta të prekshme si dhe të paprekshme, shprehja e të cilave përbën trashëgiminë e tyre dhe ajo duhet respektuar.
8. Është me rëndësi të theksohet njëri prej parimeve themelore të UNESCO-s, i cili nënvizon se trashëgimia kulturore e secilit është trashëgimia kulturore e të gjithëve. Përgjegjësia për trashëgiminë kulturore dhe menaxhimin e saj i takon në radhë të parë komunitetit kulturor që e ka krijuar dhe që për pasojë edhe kujdeset për të. Aderimi në kartat dhe konventat ndërkombëtare që janë hartuar për konservimin e trashëgimisë kulturore parashtrojnë detyrimin për të marrë parasysh parimet dhe përgjegjësitë që rrjedhin prej tyre. Për sa kohë që nuk nënvlerësohen vlerat themelore kulturore, baraspeshimi i kërkesave të një komuniteti me nevojat e komuniteteve të tjera kulturore është diçka shumë e dëshirueshme.

VLERAT DHE AUTENTICITETI

9. Konservimi i trashëgimisë kulturore në të gjitha format dhe periudhat historike të saj është i rrënjësor në vlerat që i atribuohen trashëgimisë. Aftësia jonë për t'i kuptuar këto vlera varet pjesërisht nga niveli i besueshmërisë dhe i vërtetësisë së burimeve të informacionit mbi këto vlera. Njohuria dhe kuptimi i këtyre burimeve të informacionit në lidhje me karakteristikat origjinale të trashëgimisë kulturore dhe kuptimin të saj, si dhe të atyre karakteristikave që rrjedhin logjikisht prej saj, është një bazë e domosdoshme për vlerësimin e të gjitha aspekteve të autenticitetit.
10. Autenticiteti i kuptuar në këtë mënyrë, dhe i afirmuar në Kartën e Venecias, është një faktor vendimtar në lidhje me vlerat. Kuptimi i autenticitetit luan një rol themelor në të gjitha studimet shkencore të trashëgimisë kulturore, në planifikimin e konservimit dhe restaurimit, si dhe brenda procedurave të anëtarësimit që përdoren në Konventën e Trashëgimisë Botërore dhe inventarë të tjerë të trashëgimisë kulturore.
11. Të gjitha gjykimet mbi vlerat që i vishen pronave kulturore, si dhe besueshmëria e burimeve

përkatëse të informacionit mund të ndryshojë nga një kulturë në tjetrën, madje edhe brenda të njëjtës kulturë. Rrjedhimisht, është e pamundur që gjykimi i vlerave dhe i autenticitetit të bazohet mbi disa kriterë të shtangët. Përkundrazi, respekti ndaj të gjitha kulturave kërkon që pasuritë e trashëgimisë të shqyrtohen dhe gjykohen brenda atij konteksti kulturor të cilit i përkasin.

12. Si pasojë, njohja e natyrës së vlerave të trashëgimisë si dhe të besueshmërisë së burimeve përkatëse të informacionit ka një rëndësi shumë të madhe dhe duhet kryer brenda secilës kulturë në mënyrë urgjente.
13. Gjykimet mbi autenticitetin mund të lidhen me një numër të madh burimesh të larmishme informacioni në varësi të natyrës së trashëgimisë kulturore, kontekstit të saj kulturor, si dhe evolucionit të saj në kohë. Disa aspekte të këtyre burimeve mund të përfshijnë formën dhe projektimin, materialin dhe substancën, shfrytëzimin dhe funksionin, traditat dhe teknikat, vendin dhe mjedisin, frymën dhe ndjeshmërinë, si dhe faktorë të tjerë të jashtëm dhe të brendshëm. Përdorimi i këtyre burimeve lejon shtjellimin e dimensioneve specifike artistike, historike, sociale dhe shkencore të trashëgimisë kulturore në shqyrtim.

PËRKUFIZIMET

Konservimi: të gjitha veprimtaritë e projektuara për të kuptuar trashëgiminë kulturore, historinë dhe kuptimin e saj, si dhe për të siguruar ruajtjen e materialit të saj, dhe nëse është e nevojshme edhe restaurimin dhe përmirësimin e saj.

Burimet e informacionit: të gjitha burimet materiale, të shkruara, verbale dhe figurative të cilat mundësojnë njohjen e natyrës, veçorive, kuptimit dhe historisë së pasurisë kulturore.

Kujdes: Ky tekst është adoptuar në përfundim të Konferencës së Narës me një redaktim të lehtë të mëvonshëm për të harmonizuar botimet në anglisht dhe frëngjisht, të publikuara në: Larsemn, K.E. (ed.). Nara Conference on Authenticity, Conference de Nara sur l'Authenticité, Japan / Japon 1994, Proceedings / Compterendu, UNESCO, ICCROM, ICOMOS, Agency for Cultural Affairs, Japan, 1995: xxi-xxv.